

Vienojam džezā Baltijas valstis vai sākumā vienojamies paši?

Aleksandra Line

Pirms dažiem gadiem kāds somu kungs atteicās ar mani runāt tikai tāpēc, ka Latvijai nebija džeza asociācijas. Dārgais somu draugs, joprojām nav!

Toreiz biju delegāte *Tallinn Music Week* pasākumā, kas katru gadu aizvien vairāk pārtop par lielisku pilsētas tūrisma bīdītāju un finanšu plūsmas ienesēju Igaunijā, nekā ir reāls palīgriks mūziķiem un izglītojošs pasākums industrijai. Aizbraucu dibināt attiecības (lasi: saprast, kā lietas notiek citās valstīs, un mēģināt atrast norišu vietu īpašniekus, klubus un festivālu menedžerus, kā arī sarunāt kādam no pašas pārstāvētajiem projektiem iespēju parādīties *showcase* pasākumā). Kā jau jebkur, tas visvienkāršāk notiek, ja ierodies uz vietas pats, sarunā vairākas tikšanās un uzvalkā ar taisnu muguru pārrunā lietas pa dienu, vakarā paņem kādu atslābinošu dzērienu un pārrunā to pašu, bet nepiespiestākā atmosfērā, un saikne nekavējoties kļūst nedaudz ciešāka, līdz ar to iespējas – arī.

Biju norunājusi vairākas tikšanās, starp kurām izdomāju satikt arī vienu no Somijas džeza asociācijas pārstāvjiem un liela festivāla *booking* menedžeri. Piekritis sarunai delegātu bārā starp džeza *showcase* koncertiem Tallinas radošajā kvartālā, augstākminētais kungs ieradās ar savu aliņu, paspieda man roku, uzjautāja, vai Latvijā ir džeza asociācija, izdzirdot noraidošo atbildi, novēlēja jauku vakaru un nekavējoties devās prom, padarot šo par vienu no īsākām tikšanās reizēm manā (mūzikas) dzīvē.

Tajā braucienā izdarīju dažus salīdzinoši lietderīgus secinājumus, starp kuriem bija arī tas, ka daudzviet pasaulē mūzikas industrijā lietas sabīdās tikai divvirzienā (sarīko manam bendam trīs koncertus savā valstī, un es, iespējams, izdarīšu to pašu priekš tavas grupas), un arī tas, ka vairākās valstīs pastāv džeza asociācijas, sava veida arodbiedrības, kas pārvalda daudzus ar nozari saistītus procesus, ko finansiāli vairāk vai mazāk atbalsta valsts un kas ir lielisks palīgs džeza mūziķiem savas valsts ietvaros.

Baltijas valstis pasaules kontekstā ir tik mazas, ka ideja skaidra – kopīgiem spēkiem būtu vieglāk tikt uz priekšu. Kaut arī džeza mūzikas attīstības ziņā mums ir vēsturiskas, politiskas, sociālas un ideoloģiskas atšķirības, mēs esam nelieli un saucam sevi par kai-

miņiem, tāpēc vismaz dažos aspektos vienoties nenāktu par skādi. Tajā pašā gadā *Tallinn Music Week* apmeklēju vienu no publiskām diskusijām, kas raisījās starp piecu valstu koncertvietu pārstāvjiem. Viņi diskusijas laikā vienojās, ka būtu lietderīgi sakopot spēkus un dibināt koncertvietu tīklu, lai veidotu koncertpiedāvājumu un, daļot izmaksas transportam un reklāmai, piedāvātu viesmāksliniekiem tūres. Uzreiz pēc diskusijas beigām augstākminētie pieci dalībnieki paspieda cits citam roku un aizgāja katrs uz savu pusi.

Pēc kāda brīža manā dzīvē parādījās džeza klubs, ko uzskatīju par noderīgu platformu šādas idejas īstenošanai, tāpēc sākām ar pavisam vienkāršu plānu: iedibinājām *Baltic Jazz Club Network* (jā, par šo lielisko nosaukumu tā arī neuzzināja neviens ārpus mūsu slēgtās grupiņas *Facebook* vietnē), kur vienojamies ar Viļņas *Jazz Cellar 11* un Tallinas *Philly Joe's* džeza klubiem, ieteicām cits citam māksliniekus un izstrādājām mūziķiem tūres piedāvājumu. Veiksmīgi paspējām ietestēt arī šo, pirms Rīgas džeza klubs aizvērās. Cik zinu, no pārējām valstīm iniciatīva neturpinājās.

**BALTIJAS VALSTIS IR TIK MAZAS,
KA IDEJA SKAIDRA – KOPĪGIEM
SPĒKIEM BŪTU VIEGLĀK TIKT
UZ PRIEKŠU**

Kad Orests Silabriedis uzjautāja man, vai turu roku uz pulsa un zinu, kas aktuāls notiek džeza nozarē pie kaimiņiem, aizdomājos. Labi, joprojām sekoju līdzī abu džeza klubu programmām (dažreiz sanāk arī atbraukt ciemos). Uzturu saikni ar dažiem maniem draugiem mūziķiem no kaimiņvalstīm, tāpēc zinu, kas ir aktuāls viņu dzīvē. Esmu dzirdējusi par apkārt notiekošajiem festivāliem, jo sanāca pētīt, kur var paspēt pieteikties un kas no spēcīgiem viesmāksliniekiem ir programmā. Pirms kāda laika biju iepazīsies ar Igaunijas džeza asociācijas pārstāvjiem: dziedātājam Ivi Rausi-Havasalu, Lauru Peldveri un bundzinieku Tanelu Rubenu (kā arī Igaunijas mūzikas eksporta vadītāju Virgo Sillamā) un Lietuvas

džeza federācijas prezidentu Juliju Grickeviču un dažiem federācijas dalībniekiem – Solveigu Rusīti, Remigiju Roķi un Vīti Smolsku. Vairākas reizes tiku dzērusi kafiju ar viņiem un jautājusi, kā viņi nonāca līdz tam, ka viņu valstī sāka pastāvēt (Lietuvā pirms dažiem gadiem, Igaunijā – pirms 14 gadiem) vesela džeza arodbiedrība, turklāt atzīta valsts līmenī. Stāsti iespaidoja, tomēr pagaidām līdz rezultātam neaizveda.

Latvijā joprojām nav džeza asociācijas, dārgais somu draugs! Pēdējos gadus vienmēr esam pa vidu katrai sarunai par to, ka vajadzētu iet tālāk kopā, vienot nelielo Latvijas džeza kopienu un izstrādāt darbības vadlīnijas, cīnīties par koncertvietām un koncertu iespējām, nodrošināt starptautisku mūziķu apriti un veicināt auditorijas uzmanību. Bet bez valsts un pašu džeza kopienas dalībnieku aktīva

VISVAIRĀK IGAUNIJĀ TRŪKST LABU MENEDŽERU UN DŽEZA IERAKSTU NAMU

atbalsta vai tad tas būtu iespējams? Labi, Latvija jau sesto gadu pēc kārtas plaši un skaļi svinēs UNESCO Starptautisko džeza dienu aprīļa beigās, mūsu valstī jau pāris gadu funkcionē vienīgais par džeza vēstoisais medijs *JAZZin.lv*, kas turas uz 95% pašizliedzīga entuziastu darba un 5% vienreizēja valsts līdzfinansējuma. Bet tas arī tālākais, kur pagaidām esam tikuši.

Par prieku man un daudziem džežmeņiem kopš 2017. gada, pateicoties Latvijas Mūzikas informācijas centra toreizējās vadītājas Ināras Jakubones idejai, caur tagad jau Egila Šēfera vadīto LMIC un ar valsts atbalstu pārstāvam Latvijas džeza lielākajā Eiropas džeza veltītajā notikumā *JAZZAHEAD!* Vācijā. Jau trešo gadu pēc kārtas veidojam promocijas izlases disku ar nozares svaigumiem, pārstāvam mūziķus, notikumus, organizācijas, braucam lepni stāstīt par to, kāds ir tas latviešu džežs. Pagājušogad sagājām kopā ar Lietuvu, Igauniju un vienojāmies, ka šogad mūsu stendi Brēmenes

izstāžu zālē atradīsies blakus – vismaz atvieglosim sev dzīvi, kad atkal mums jautās, kas ir Latvija, ar ko tā atšķiras no Lietuvas un kāpēc trīs mūsu stendi izkaisīti pa visu lielo zāles platību, vai tad naidnieki esam. Varbūt tas nav tieši tāds solis, ko var iedomāties, kad gaisā izskan vārdi 'džeza asociācija' un 'apvienoties', bet arī tāda kustība ir labāka par pilnīgu klusumu.

Starp citu, pērnā *JAZZAHEAD! showcase* vakaros Baltijas valstis ar dzīvo koncertu pārstāvēja vienīgi pianiste Kirke Karja, šogad neviens no pieteikumiem iesniegušajiem mūziķiem nav izvēlēts.

Igaunijas džeza asociācijas vadītāja Ivi Rausi-Hāvasalu apraksta Igaunijas mūslaiku džeza kā pēdējo desmit gadu laikā strauji attīstījušos fenomenu, aizraujošu, negaidītu un ļoti brīvu. Julijus Grickevičs apraksta Lietuvas džeza kā salu ar savu vēsturi, ekosistēmu, daudzām ietekmēm un nebeidzamiem savas balss meklējumiem, kā arī ar festivālu kultūru un – kas par pārsteigumu – mūzikas brīvību. Jā, un vēl *Ganelin Trio!* – paskaļi nosauc Julijus. Jā, arī tas mūs pašlaik vieno – Mareka Amerika un viņa kolēģu veidotais Latvijas skaņu ierakstu nams *Jersika Records* gatavojas tūlīt pat izdot platē *Ganelina, Paškeviča un Gotesmana* muzikālo kopdarbu.

Ivi Rausi-Hāvasalu gribēja kļūt par dziedātāju, pabeidza mūzikas skolu kā pianiste, absolvēja Igaunijas Mūzikas un teātra akadēmiju kā klasiskās mūzikas skolotāja, bet tas mūziķi neapmierināja – pārāk daudz likumu, pārāk maz pārsteigumu un brīvības, un galu galā Ivi nonāca pie džeza. Atklāja folk mūziku un pabeidza folk mūzikas nodaļu Mūzikas akadēmijā, līdztekus apgūstot džeza, līdz saprata, ka arī džežā un folk mūzikā ir ļoti daudz likumu. Turpinot brīvības meklējumus, atklāja, ka durvis vērusi mūsdienu improvizācijas nodaļā, kur iestājās, dabūja maģistra grādu un turpināja gaitas džeza mūzikā, dziedot, improvizējot, mācot bērnus un vadot Igaunijas džeza asociāciju.

Julijus Grickevičs Lietuvas džeza pasaulē ir kopš 2008. gada. Viņš dibinājis *Vytautas Magnus University Jazz Connections* fes-

Ivi Rausi-Hāvasalu

Ar džeza mūziķi Matiasu Eiku

Julijus Grickevičs

tivālu, kurš ilga līdz 2013. gadam, menedžēja daudzas grupas un pasākumus, kas saistīti ar frīdžežu un improvizēto mūziku, 2014. gadā pievienojās *Vilnius Mama Jazz* festivāla komandai, sāka rakstīt publikācijas par džežu, vadīt koncertus un festivālus, un tika uzaicināts Džeza federācijā. Uzzinot, ka Julijus tikko kļuvis arī par Lietuvas Nacionālās operas ģenerāldirektora vietnieku un vienlaikus mārketinga nodaļas vadītāju, biju patiesi izbrīnīts. Pajautāju, kā tad tagad ar federāciju. Viņš iesmējās tālruņa klausulē un pateica – tiekamies Brēmenē!

Palūdzu kaimiņvalstu arodbiedrību pārstāvjus novērtēt situāciju džeza jomā viņu valstī. Ivi uzreiz atzīst, ka visvairāk Igaunijā trūkst labu menedžeru un džeza ierakstu namu (var saprast). Julijus teic, ka situācija nav tik bēdīga – pasaule kļūst aizvien mazāka, daudzi mūziķi ārzemēs un nes tālāk savu mūzikas vārdu, tomēr Lietuvā aizvien trūkst infrastruktūras, kvalitatīvas džeza izglītības un naudas vēstures pētījumiem, kā arī menedžeru un viņu svaigo ideju. Nav arī specializēta džeza žurnāla vai vietnes, kurā varētu uzzināt kaut ko par aktualitātēm (Igaunija izsūta ikmēneša Igaunijas Džeza asociācijas ziņas), un kopumā džeza ekosistēmai trūkst daudzu elementu. Pagaidām sevišķi neatšķiramies no lietuviešiem.

Par koncertvietām runājot, Julijus nav atklājis neko jaunu: *Jazz Cellar 11* joprojām paliek vienīgais oficiālais džeza klubs valstī, un ārpus tā džezs migrē no vietas uz vietu. Kauņā un Klaipēdā viss gultas uz dažu entuziastu pleciem. Bet – notiek daudzi festivāli, piemēram, *Improdimensija* skaņu ierakstu studijā vai par privātnaudu rīkotā Džeza akadēmija Kauņā, kas veltīta radošai mūzikai. Mūziķim, atzīst Julijus, jāprot komunicēt. Menedžeri ir salīdzinoši atvērti idejām, tomēr tirgus nav liels, un reizēm par veiksmīgu Lietuvas tūri var saukt koncertsēriju, kas sastāv vien no diviem koncertiem.

Ivi ir optimistiskāka – Tallinā esot daudz iespēju dzirdēt dzīvo džežu: gan *Philly Joe's* (kur katru piektdienu notiek tieši Igaunijas džeza asociācijas piedāvāts pasākums), *Monday Jazz Club*, festivāls *Jazzkaar* un citi pasākumi. Asociācija rīko ikmēneša koncertus arī desmit dažādās vietās Igaunijā. Citās pilsētās notiek festivāli, un visi mūziķi, kas ir aktīvi un motivēti, pēc Ivi domām, var nākt un spēlēt. Ir arī festivāli *Tudengijazz*, *Koolijazz*, *Visioon*, skolas Vilandē, Tartu un Tallinā.

No savas puses piebildešu, ka, pārstāvēt dažus Latvijas kolektīvus, vairāku gadu garumā mēģināju eksportēt tos gan uz Igauniju, gan uz Lietuvu, un, pat nodrošinot kvalitāti, aktivitāti un eksportspēju, tik optimistiska neesmu. Man arī nav izdevies saprast, kur varētu slēpties risinājums. Iespējamā atbilde – droši vien tajā pašā augšminētajā “tu man – es tev” modeli jeb apmaiņā un sadarbībā.

Mūsu nelielo sarunu noslēdzot ar sāpīgāko jautājumu, painteresējos, vai džezs kaimiņvalstīs var skaitīties kā industrija, vai tas tomēr ir tikai hobijs. Ivi saka: “Abi. Tas ir savstarpēji saistīts – profesionāli mūziķi darbojas citās mūzikas nozarēs.” Julijus saka: “Tas atkarīgs no tava skatpunkta. Ja esi pietiekami labs, tu darbojies industrijā. Ja gaidīsi brīnumu un sava klusā ģēnija atzišanu, būs jāiztiek ar hobija līmeni. Nevienam neviens nav vajadzīgs pats par sevi. Es domāju, ka tā tas ir visur mūsu pārpildītajā pasaulē.”

Īsti nezinu, ko pati atbildētu, ja kāds man jautātu to pašu par Latvijas džežu. Visnotaļ ir, par ko aizdomāties.

Dārgais somu draugs, džeza asociācijas nav tikai Latvijā, tomēr pie mums ir notikumi, un mēs par tiem stāstām. Aizbraukšu uz *JAZZAHEAD!*, satikšu kolēģus un uztaisīšu eksperimentu – cik daudziem no ārpasaules, vismaz no Lietuvas un Igaunijas, ir zināms par Latvijas džežu un kas tieši? Cik daudz vairāk mēs varētu izdarīt, ja Latvijā būtu oficiāla organizācija, kas par to rūpētos valstiski institucionālā līmenī! Vai tā dabūtu nozares atbalstu? Kāds būtu pareizākais ceļš – varbūt sākumā vienoties savā starpā mums, latviešiem, pašiem (jo, kā atceramies, kopā var tikt daudz tālāk), un tad veidot tiltiņus un veidus, kā vienoties visai Baltijai, lai skanētu vēl skaļāk? Pasakām skaļi šo vārdu salikumu BALTIJAS DŽEJS. Apdomājam, kā skan. Iemesls liels, idejas ir. Tikai, dārgais somu draugs, darbam vajag darītājus. 🎷

**LIETUVĀ AIZVIEN TRŪKST
INFRASTRUKTŪRAS, KVALITĀTĪVAS
DŽEZA IZGLĪTĪBAS UN NAUDAS
VĒSTURES PĒTĪJUMIEM**